

Jenny Kangasvuo

Millaista seksuaalisuutta yaoi opettaa?

Kolumni Nuorisotutkimuksen verkkokanavalla.

http://www.kommentti.fi/sivu.php?artikkeli_id=699

Kesän 2009 Animecon-tapahtuman suosituimpia ohjelmanumeroita oli yaoita käsitellyt paneelikeskustelu. Jonot alkoivat muodostua jo puolta tuntia ennen salin ovien avaamista, ja ulottuivat pisimmillään hyvinkin sadan metrin päähän. Yaoi, homoeroottisen japanilaisen sarjakuvan genre, on aiheena takuuvarma yleisövetonaula japanilaiseen populaarikulttuuriin keskittyvissä harrastajatapahtumissa, joista Animecon on suurin. Japanilaisen sarjakuvan genreistä yaoi on yksi suosituimpia suomalaisten harrastajien piirissä – tai vähintäänkin sen harrastajat ovat näkyvimpiä.

Japanissa yaoi on naisten naisille tekemää sarjakuvaa, jonka tarinat vaihtelevat herkistä romansseista pornoon. Yaoissa kauniit pojat, japanilaisittain *bishōnenit*, harrastajakielellä ”bishiet”, tuntevat vastustamatonta vetoa toisiinsa ja antavat vetovoimalle periksi. Tarinat voivat sijoittua niin nyky-Japaniin kuin historiaan tai fantasiamaailmoihin ja päähenkilötkin voivat olla rock-tähtiä, ihmissusia, samuraita tai koulupoikia katolisessa poikakoulussa.

Animeconin paneelikeskustelu oli otsikoltaan ”Yaoi – taas kerran, mutta nyt ehkä vakavammin. Tällä kertaa ilman ihqutusta”. Yleensä yaoita käsittelevät paneelit nimittäin keskittyvät suosituimpien sarjojen ja romanttisten parien kuvien esittelyyn, ilman pyrkimystä ilmiön kriittiseen tarkasteluun. Paneelin jäsenenä oli sarjakuvan harrastajia ja ammattilaisia. Paneeli pohti yaoi-genren sijasta sen vaikutusta harrastajiinsa, joista valtaosa on varsin nuoria, yleisimmin yläasteikäisiä.

Paneelin jäsenet esittivät huolensa siitä, että yaoi-homoromanttinen ja -eroottinen maailmankuva luo yleisölleen ”vääristyneen” kuvan paitsi seksuaalisuudesta yleensä, myös homoseksuaalisuudesta. Yaoi-maailmassa kauniit pojat jakautuvat *ukeihin* ja *semeihin* eli passiiviseen, nuoreen ja kokemattomaan poikaan, jonka kokenut, vanhempi poika tai mies viettelee. *Semen* viettely-yritykset voivat muistuttaa seksuaalista häirintää, jopa raiskausta. Paneelin jäsenet miettivät, käykö niin, että yaoita lukeville teineille tällaisesta epätasa-arvoisesta parisuhteesta tulee ihanne, ja altistavatko nuoret lukijat ihanteen kautta itsensä seksuaaliselle hyväksikäytölle. Lisäksi yaoi romantsoi miesten välisiä suhteita, mikä luo vääristyneitä mielikuvia homoseksuaalisuudesta. Tosielämän homot kun eivät ole liehuvahiuksisia ja sähköyväsilmaisia prinsejä. Yaoi kuva homoseksuaalisuudesta voi asettaa mahdottoman tavoitteen niille nuorille lukijoille, jotka mieltävät itsensä homoseksuaalisiksi, ja joiden seksuaalisen identiteetin rakentaminen on kesken.

Yaoi-epätasa-arvoista parisuhdeihannetta on tarpeen tarkastella kriittisesti, samoin kuin sen tapaa kuvata seksuaalisuutta ja sukupuolta. Silti on merkityksellistä pohtia myös sitä, millaista mielihyvää yaoi tarjoaa yleisölleen – ja miksi yaoi on tarpeeksi kiinnostavaa suomalaisten 14-17-vuotiaiden nuorten fanitettavaksi.

Yhtenä keskeisenä yaoi-suosion syynä voidaan pitää sitä, että valtavirran populaarikulttuurin tarjoama kuva seksuaalisuudesta ja romantiikasta on suhteellisen yksipuolinen. Valtavirran populaarikulttuurissa mieheys ja naiseus esitetään varsin stereotyyppisesti toistensa vastakohtina, heteronormatiivisen romanssin ja parisuhteen yhteen sitomina. Homoseksuaalisuus on toki tullut viihteessä näkyvämmäksi, mutta edelleen se on useimmiten poikkeama, joka vaatii selittämistä.

Yaoi tarjoaa erilaisia seksuaalisia fantasioita kuin valtavirran populaarikulttuuri. Yaoi maailma on kaavamainen, mutta eri tavalla kuin heteroromanssit. Yaoi on vaihtoehto lukijalle, joka kokee valtavirran romanssit itselleen vieraiksi. Lisäksi yaoi näyttäytyy suomalaisesta näkökulmasta kiehtovan eksoottisena. Yaoi fanituksessa on vahva etnofetisistinen vivahde: on merkityksellistä, että fanituksen kohde tulee nimenomaan Japanista.

Yaoi tapa kuvata seksuaalisuutta on marginaalinen suhteessa vallitseviin seksuaalisuuden esittämisen tapoihin, eikä se vaihtoehtoisuudestaan huolimatta juuri haasta niitä. Silti sen tarjoamilla fantasioilla on mahdollisuus monipuolistaa nuorten fanittajiensa käsitystä seksuaalisuudesta ja kenties auttaa heitä tunnistamaan seksuaalisuuden moninaisuuden myös arkitodellisuudessa.